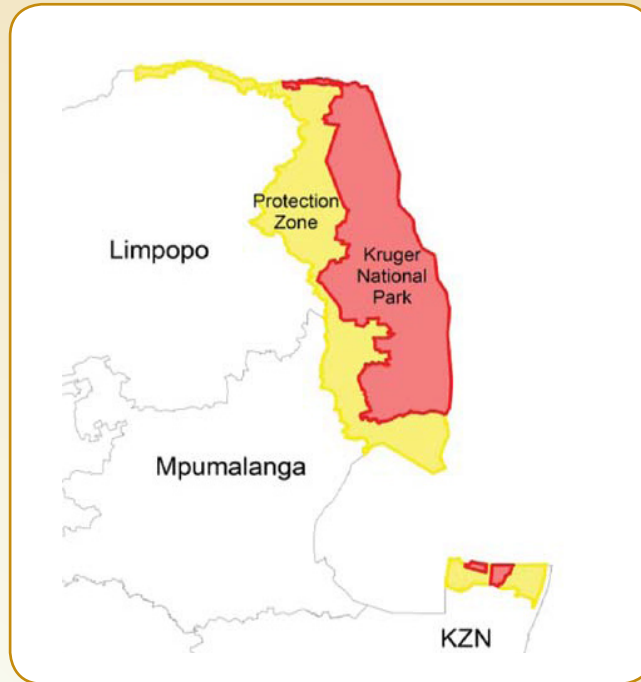

Hikokwalahokayini swi ri na nkoka?

- Van'wamapurasi va lahlekeriwa hi mali hikuva swifuwo leswi vabyaka swi lahlekeriwa hi ntiko, a swi kuli naswona swi endla masi matsongo. Swihon'wana leswitsongo swi nga fa.
- Tsengo wukulukumba wa mali wu tirhisiwa ku lawula vuvabyi, swo fana na ku aka no hlayisa tidarata na ku kambela swifuwo loko swi ri na vuvabyi.
- Matiko lama nga hava vuvabyi ya nga xavi swifuwo, nyama kumbe swikumiwa swa nyama eAfrika Dzonga loko vuvabyi byi hangalaka na tiko.

Xana vuvabyi bya swinyondzwana na milomo byi humelela kwihi?

- EAfrika Dzonga, nyarhi Entangeni wa Swiharhi wa Kuger yi na vuvabyi kambe a yi na swikombiso/tisayini. Mikarhi yin'wana tihomu leti kumekaka ekusuhi na le Kruger ti nga kuma vuvabyi ku suka eka nyarhi leyi nyengaka eNtangeni. Ku yimisa vuvabyi leswaku byi nga hangalaki, ndhawu leyi nga ekusuhi na Kruger yi biyeleriwele ku hambanisa tihomu leti na leti nga etikweni hinkwaro. Ndhawu leyi yi vuriwa Zoni ya Nsirhelelo. Tihomu hikwato endhawini leyi ta kamberwa naswona tin'wana ti tlhaveriwa hi mfumo) ku sirhelela swifuwo no sivele ku hangalaka.

Xana ku endliwa yini loko swifuwo swi kuma vuvabyi:

- Loko u vona tisayini tih kumbe tih ta Vuvabyi bya Swinyondzwana na Milomo eka homu ya wena, tihlanganisi na Muthekiniki wa wena wa Rihanyu ra Swifuwo kumbe Dokodela wa Mfumo wa Swifuwo.
- Loko vuvabyi byi ri kona, swifuwo swa wena (na swikumiwa swa swifuwo swa wena) swi nge pfumeleriwi ku yisiwa eka tindhawa tin'wana ku ri hava mpfumelelo wo swi fambafambisa wo huma eHofisini ya Xifundzankulu ya Vutshunguri bya Swifuwo.
- Mfumo wu nga teka xiboho xo tlhavela tihomu leti nga hava vuvabyi loko ku ri na vuvabyi endhawini yaleyo.

Vuvabyi bya swinyondzwana na milomo

agriculture,
forestry & fisheries

Department:
Agriculture, Forestry and Fisheries
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

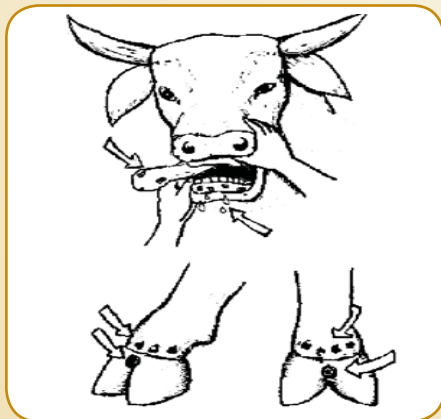
Vuvabyi bya swinyondzwana na milomo

I vuvabyi lebyi vilerisaka lebyi hangalakaka hi ku olova. Byi vangiwa hi xitsongwatsongwana. Xitsongwatsongwana xi kumeka eka swihalaki hinkwaswo swa miri swo fana na marha, mitsakamiso, mahuma, masi na le moyeni lowu hefemuleriwaka ehandle hi swiharhi hinkwaswo leswi nga na vuvabyi.

- Swifuwo swi kuma vuvabyi lebyi loko swi karhi swi dya kumbe swi hefemulela xitsongwa songwana endzeni ku suka eka swihalaki leswi swa miri.
- Vanhu na vona va nga hangalasa xitsongwatsongwana hi swiambalo swa thyaka, tintangu, mavoko na mathayele ya movha.
- Swifuwo leswi nga vabyaka ku tala ku va tihomu, tinguluve, timbuti, na tinyimpfu na swin'wana swifuwo leswi nga na swinyondzwana, ku katsa na swiharhi swa nhova, naswona swi nga kuma vuvabyi.

Xana tisayini hi tihi?

- Marhukubya na swilondza enon'wini(maxinini, milomo na ririmi), swa tondzova no tlhela swi vava, leswi endla leswaku swi tika eka xifuwo ku dya na ku vanga ku phoma rihlakahla.
- Marhukubya na swilondza exikarhi ka swikunwana na laha swinyondzwana swi hlanganaka na nhlonge kona swi nga vanga leswaku xifuwo xi khwita na ku ka xi nga lavi ku fambafamba. Mikarhi yin'wana swi nga lahlekeriwa hi min'wala kumbe swinyondzwana..
- Tihomu ti nga huma swilondza emaveleni ya tona. Leswi swi vanga ku ya ehansi hi xihatla ka ntshovelo wa masi.

Lemuka:

Vanhu va nge vabyisiwi hi Vuvabyi bya swinyondzwana na milomo

Ku kuma mahungu hi xitalo tihlanganisi na muthekiniki wa wena wa rihanyu ra swifuwo wa le kusuhi kumbe dokodela wa swifuwo wa mfumo / phurayivhete.

Vulawuri: Rihanyu ra Swifuwo
Xiyenge xa Pholisi, Milawu na Mimpimo

Riq.: +27 12 319 7414
Fekisi: +27 12 319 8292
Webusayiti: www.daff.gov.za
Ntlakuso na Ndzemukiso

Vulawuri: Ku Tundza Swakudya na Mimpimo yo Xavisela Matiko Mambe
Xiyenge xa Ntlakuso wa Rihanyu ra Swifuwo
Riq.: +27 12 319 6004/6117/6444
Imeyili: info.sps@daff.gov.za
Webusayiti: www.daff.gov.za